

Páneurópai Piknik
Sopron 2009

Sólyom László, köztársasági elnök beszéde
2009. augusztus 19., Sopronpuszta, Páneurópai Emlékpark

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Emlékművet avatni gyűltünk össze azon a helyszínen, ahol 1989. augusztus 19-én az ország-határt néhány órára kinyitó magyar-osztrák Páneurópai Piknik zajlott, és ahol ugyanazon délután több mint hatszáz keletnémet állampolgár áttört a kinyitott kapun, s a szocialista világból a szabad világba jutott. Húsz éves évfordulót ünnepelünk ma itt. Sok történelmi eseménynek van húszéves évfordulója ebben az időszakban. Két évtizeddel ezelőtt volt a rendszerváltás, 20 éve omlott le a berlini fal, tért vissza Magyarország Európába, és indult meg Európa az egységesülés új szakaszába, benne az újraegyesült Németországgal és az új demokráciákkal.

Feltűnt-e valakinek, hogy a rendszerváltásnak nincs emlékműve Magyarországon? Hogy csakis a változások európai vonatkozásait ünnepeljük? Az állam is a vasfüggöny szimbolikus átvágásának évfordulóján, június végén rendezett nagy nemzetközi megemlékezést – a többi néma csend. Igaz, a műszaki határzár lebontása, és maga a civilek szervezte Páneurópai Piknik is egy európai horderejű eseménysor láncszeme lett, olyan történéseké, amelyek visszaigazolták az akkori magyar kormány politikai és erkölcsi teljesítményét éppen úgy, mint a piknik szereplőit. Minderre tehát jogos büszkeséggel emlékezhetünk, sőt úgy érezhetjük, megvan a bátorság jutalma, a jó elnyeri díját, van igazság a történelemben.

De, tisztelt ünneplő közönség, mi, akik itt ma összegyűltünk, a piknik egykori kitalálói, megszervezői és résztvevői, azok az egykori keletnémetek, akik életük döntő fordulatát élték meg itt, mi jól tudjuk, hogy ezt a dicső folytatást akkor senki nem látta előre.

És bár a további nemzetközi események fényéből nyilván nem kell, sőt nem is lehet, felesleges és a történeteket megcsonkító lenne kiragadni a pikniket és az NDK-sok áttörését – ez az emlékmű mégis annak a bizonyos pillanatnak szól, 1989. augusztus 19-e délutánjának. Ez az emlékmű emancipálja ama nap eseményeit és szereplőit. Saját értékeiknek, önmagukban vett érdemeiknek és érzéseiknek állít örök emléket. Megörökíti a pikniket szervező polgárok oltahatatlan vágását a határok nélküli Európába való hazatérésünk iránt, dicsőíti elszántságukat és ügyességüket, ahogy ezt az akkori akadályok ellenére megszervezték. Kőbe faragva örök jele lesz ez az emlékmű az NDK-s polgárok életüket is kockáztató kétségbeesett bátorságának, a nagy menekülésnek, és a szabadulás hihetetlen élményének. Igenis, nagy eseményre emlékezteti ez a szobor a magyarok és németek nemzedékeit.

Tisztelt Egybegyűlteik, kedves soproniak, kedves német és osztrák vendégeink, ez a nap akkor is emlékművet érdemelne, ha a következmények teljesen másként alakultak volna.

Akkor is messze túlmutatna önmagán, és emlékezésre méltó lenne a tény, hogy több mint hatszáz ember a német nemzet fallal, szögcsővel, löparanccsal elválasztott és bezárt részéből ki tudott törni, és el tudott jutni a német nemzet szabad részéhez. Hiszen minden ember, és minden ember szabadsága óriási érték. Ha más lett volna a folytatás, akkor is az utókor elismerését érdemeli a szolgálattevő magyar határőrparancsnok, Bella Árpád felelős és bátor döntése, amely elhárította a lehetséges tragédiát, és szabadabbá tette az utat.

Kedves német vendégeink, megrendülten fordulok Önökhöz, akik húsz év után visszatértek erre a helyre. Ismerjük a fényképeket, a filmfelvételeket, örökre belénk vésődtek az arcok a nyitott kapu felé rohanva, azután a sírás, a könnyek és a szabadulást szinte el sem hívó ne-

vetés a túloldalon. Ismerjük a családtól elsodródott gyerek történetét, akiért egy osztrák háttér még át tudott jönni. Tudom, nem könnyű találkozni a húsz évvel ezelőtti önmagunkkal, szembesülni azzal, mi lett reményeinkből, mi lett belőlünk. De ez egy olyan hely, és olyan pillanat, amelyet érdemes felidézni és újra átélni, hiszen nagyszerű volt. Kívánom, hogy merítse- nek erőt ebből a látogatásból és találkozásból, hiszen éppen ez minden ünnepe értelme.

A Páneurópai Piknik értelmi szerzői és megvalósítói Debrecentől Sopronig, nem engedték, hogy feledésbe merüljön. Társakat találtak megőrzéséhez, húsz éven át rendszeresen meg- emlékeztek róla, gyarapították az emlékjeleket a kopjafától a díszkútig. S most nagy tettet vittek végbe azzal, hogy ezt a szobrot állították.

A szobor hátoldalán ezt olvashatjuk: „Egy rab nép kinyitotta kapuját, hogy egy másik rab nép kiléphessen a szabadságba.” Ez igaz, de hozzá kell tennünk, akik a szabadságot adták, ma- guk is úton voltak a szabadság felé. A Páneurópai Piknik ugyanúgy, mint azután a keletnéme- tek kiengedése nyugatra, része volt az 1989 nyarán felgyorsult politikai változásoknak. Ek- kor már befejezéshez közeledtek a Kerekasztal-tárgyalások, megfogható közelségben voltak a többpártrendszerű szabad választások.

A rendszerváltás óta folyamatosan meg kell küzdenünk a múltért. Kié a múlt? Ki vitte vég- be a rendszerváltást? Mi az új, demokratikus rendszer viszonya a Kádár-rendszerhez? Hány- szor kellett fellépnem azért, hogy leszögezzem, nincs folyamatosság a kettő között! Hány- szor kellett küzdenem azért, hogy csak egyetlen 1956 van! Ez az emlékmű azt is hirdeti, hogy a rendszerváltásban döntő szerepet játszottak az emberek, az ország népe. Nemcsak poli- tikusok egyezkedtek a Kerekasztalnál, s nem valamilyen reformkommunista program való- sult meg. Emlékezzünk a nagy megmozdulásokra, a hatalmas méltóságteljes néma tüntetés- re a romániai falurombolások ellen, vagy amikor 1989. március 15-én mámoros örömmel vet- te birtokába az utcát a nép. De ekkor már legalább egy év óta óriási pezsgés folyt, mindenütt szervezkedtek az emberek, alakultak a mozgalmak és pártok, és helyi csoportjaik, országos tervezés folyt a jövőről, elkezdtek visszahívni a szocialista parlament képviselőit, hogy a for- málódó demokratikus erők képviselőit válasszák helyükre. Egymást érték a helyi kezdemé- nyezések. Kitűnő, józan és bátor emberek jelentek meg mindenütt. Ragyogó kor, reményteljes és aktív időszak volt ez a másfél-két év. Ennek a szellemnek volt terméke a Páneurópai Piknik is. S nagy igazságszolgáltatás, hogy a nép akkori teljesítménye a rendszerváltásban most ilyen nagy nemzetközi figyelem központjába kerül.

Az Áttörés Emlékműve egyszersmind a rendszerváltás legjobb arcának állít emléket.

Sopron, civitas fidelissima, a hűség városa, köszönöm, hogy a rendszerváltás legszebb hagyó- mányához is hű maradtál, és köszönöm, hogy hűek maradtak a soproni polgárok is. Örülünk, hogy a rendszerváltásnak ez az első emlékműve ilyen sokjelentésű, sok nemzetnek szóló és minden tekintetben őszinte emlékmű lett.

